

MOLOH ¹⁾

Barbarii n'aveau nevoie de șanțuri în partea Africei; ieră a lor. Dar pentru a se apropiea mai ușor de ziduri, dădură jos întăritură de pe lângă șanț. Apoi Matho își împărți armata în mai multe jumătăți de cerc mari, ca să împrejure mai bine Cartagina. Pe mercenarii greu înarmați îi puse în rîndul di'ntăiū, după dinșii stăteau prăstiașii și calării; apoi hăt în urmă, buclucurile, carele, caii: iear înaintea acestei mulțimi, la trei sute de pași de la turnuri, se înălțau mașinele.

Deși în cursul veacurilor și-au schimbat adesea numele, puteau fi împărțite în două: unele lucrau ca prăstii, altele ca arce.

Cele di'ntăiū, catapultele, ieraū alcătuite di'ntr'un privaz pătrat, cu doi stîlpi verticali și cu o grindă orizontală. La partea-i di'nainte un sul, cu odgoane, ținea o oiște groasă care avea la capăt o lingură în care puneau greutatea ce trebuiau aruncate; celălalt capăt ieră ținut într'o împletitură de frînghiū sucite, și cînd dădeau drumul funiilor, oiștea se ridică și se oprea de grinda cea orizontală, care oprind'o o făcea să arunce greutatea pusă în lingură mai cu multă puterē.

Cele de al doilea ierau mai încurcate la măistriile lor: pe un stîlpușor, ieră prinsă o grindă drept cu mijlocul, tocma acolo se sfirșea un feliu de canal; la capetele grinzei ierau două căpătăieșe cari cuprindeau o împleticitură de păr; două grinduțe se prindeau acolo și țineau capetele unei frînghiū pe care o trăgeau până la partea de jos a răgliturei, pe o tăbliță de bronz. Tăblița se putea slobozi prîntr'o coardă, și luncēnd rāpede în niște răglituri făcute de a lungul canalului aruncă săgeți.

Catapultelor le mai ziceau măgari selbateci, fiind că aruncau

¹⁾ Cap. VIII din *Salambo* vestita seriere a lui *Gustave Flaubert*. Paris 1883 pag. 258—259. În acest roman istoric ie vorbă de lupta între Carthagineji și mercenari.

pietre ca și aceștia cu picioarele; balistelor le scosese ră porea de scorpil, din pricina unui cîrlig ce se află pe tăblita de bronz, care, cînd îl plecau dînd cu pumnul într'însul, slobozea coarda mașinei.

Trebuca adînci socotele pentru a le face bine; lemnul cătă să fie ales din feliurile cele mai tari, toate încheeturile ierau de bronz; le încordau cu pîrghii și cu alte feliuri de mașini; stîlpi tari schimbau bătăea lor, le mișcau cu suluri, și pe cele mai mari le aduceau desfăcute și le înciocălau în fața dușmanului...

Spendius așeză cele trei catapulte mari în potriua celor trei colțuri de căpetenie ale zidiului; în fața fie-cărei porți puse cîte un berbec, și în potriua turnurilor cîte o balistă, și corobaiiștele îmblau pe la spatele mașinelor. Dar trebuca să le apere în contra focului ce aruncau cei împresurați și să astupe mai întăin șanțul ce-i despărțea de zidiurile cetăței.

Apropieră înpletituri din snopi de papură verde și bolți de stejar, asemenea unor paveze mari lunecîndu-se pe trei roate; colibi acoperite cu piei crude îmlute cu vareh, adăposteau pe muncitori; catapulte și balistele le apărau prin perdele din frînghii muiate în oțet ca să nu se aprindă ușor. Femeile și copiii aduceau prund de pe malul mării, și cărau pămînt cu mînele de'î dădeau soldaților.

Cartaginejii se pregăteau și iei. Hamilcar îi liniștise ușor spunînd că în cisterne ieste apă pe o sută două-zeci și trei de zile. Asemenea vorbă, aflarea lui între dînșii și mai ales aducerea înapoi a zaimphului, le dădea curaj. Cartagina prinse la putere; cei cari nu ierau Hananei se molipsiră de aprinderea celorlalți.

Înnarmară pe robi, goliră arsenalele; cetățenii avură fie-și care îndatorirea lor. Două-spre-zece sute di'ntre fugari trăeau. Sufetul îi făcù pe toți capitani; pe teslari, pe lucrători de arme, pe fierari și pe făurari îi puseră la mașini. Cartaginejii tot mai aveau cîte-vă împotriva învoielei cu Romanii. Le dreseră. Se prieceau la asemenea lucru.

Cele două părți, cea de la mieză-noapte și cea de la resarit

aparate de mare și de golf, erau neamenințate. Pe zidiuri în fața barbarilor, urcără trunchiuri de copaci, pietre de moară, vase cu pucioasă, căzi pline cu untdelemn și făcură cuptioare. Grămădiră bolovani pe partea de deasupra a turnurilor, iar casele lipite de zidiu, le împlură cu năsip pentru a-i da mai multă putere și a-l mai îngroșa.

Barbarii se întăreau la vederea acestor pregătiri. Vroeau să se lupte fără întârziere. Greutățile ce puseră de o cam dată în capătul fură așa de nepotrivit de grele în cât rumpseră proțapurile; atacul fu întârziat.

În sfârșit în ziua a trei-spre-zecea a lunii lui Șabor — la răsăritul soarelui, — se auzi în poarta lui Khamon o izbitură strașnică.

Șapte-zeci și cinci de soldați trăgeau de fringhiile așezate la capătul unei grinzii urieșe, spânzurată orizontal prin lanțuge prinse de sus, și la capătul întors spre poartă avea făcut din bronz un cap foarte mare de berbec. O învaliseră în piei de bou; brațari de fier o încunjurau; iară groasă de trei ori cât un om, și lungă de o sută două-zeci de coți; împinsă de mulțime de brațe goale, înaintă și se dădea înapoi regulat.

Alți berbeci începură a bate în celelalte porți. În roțile deșerte ale dobelor, vedeai oameni suindu-se de pe fișcel pe fișcel. Scripții scârțâiră, perdelele de funii se plecară, și nourii de pietre și de săgeți se izbiră de o dată; toți prăștarii împrăștiați alergau. Unii se apropieau de zidiu, ascunzînd sub paveze oale cu reșină; apoi le aruncau din rășputeri. Această grindenă de bolovani, de săgeți și de foc trecea peste întăile rînduri și cădea dincolo de zidiuri. Dar, pe acestea se înălțară mașini pentru pus catarguri la corăbii; și dintr'însele se coborîră clește urieșe cari se sfîrșeau prin două jumătăți de cerc dințate înlăuntru. Acestea apucară de berbeci. Soldații, acățîndu-se de grindă, trăgeau îndăret. Cartaginezii se năcăjeau să o suie în sus; și lupta ținu până sara.

Cînd mercenarii, a doua-zi, începură iară lupta, pe zidiuri

ierau pretutinderea legături de bumbac, pînze, perini; deșchizeturile le astupaseră cu rogojină; și, pe întărituri, între mașinele cu clește, se zăreau în șir furci și coase puse în cozi. Îndată, începî impotrivire înfuriată.

Trunchiuri de copaci, ținute cu odgoane, cădeau și se urceau batînd în berbeci; cîrlige aruncate de baliste se prindeau în coperișele colibelor și le rumpeau; și, de deasupra turnurilor, curgeau puhoae de prund și de bolovan.

În sfîrșit berbecii sparseră poarta lui Khamon și poarta lui Tagast. Dar Cartaginezii grămădiseră atîtea materiale în dosul porților în cît nu se putură deschide. Remaseră în picioare.

Atunci împinseră împotriva zidurilor niște sfredelitoare, cari prinzînd loc între bolovan, îi desprindeau. Mașinele le purtară mai bine, pe slujbașii lor îi împărțiră în mai multe cete cari se rîndueau; de demineața până'n sară mașinele lucrau, fără răgaz, regulat ca niște stativ.

Spendius nu obosea îndreptînd mersul lor. Iel singur încordă frînghiile de păr ale balistelor. Pentru ca să fie încordarea deopotrivă la dreapta ca la stînga, stringeau funiile până ce lovindu-le dădeau acela-și sunet. Spendius se suea sus. Cu vîrfurile degetelor de la picioare, le lovea încetișor,—și plecă urechea ca un cîntăreț, cînd își acordă lira. Apoi, cînd proțapul catapultei se răpezea în sus, cînd stîlpul balistei tremură de zguduitura corzei și pietrele șuerau înaintea orî săgețile curgeau puhoi, se plecă cu tot trupul și-și răpezea minele parcă ar fi vrut să le urmeze.

Soldații, minunîndu-se de ghibăciea lui, îi îndeplineau poruncile. În veseliea muncii, făceau glume din numele mașinelor. Astfel, cleștelor pentru apucat berbeci le ziceau *lupți*, galeriile acoperite le porecliseră *butuci de vie*; ziceau că iei îs mieii, că merg la cules poamă; și înarmîndu-i, ziceau măgarilor selbateci: „Haide, zvîrle bine din copite!” și scorpiilor. „pătrande-i la inimă!” Cu aceste glume neschimbate își țineau curajul.

Totu-și mașinele nu răsipeau zidiul. Ieră făcut din două ziduri și locul între dinsele ieră împlut cu pămînt. Năruceau partea

de sus, dar cei din cetate, o dregeau. Matho poronci să facă turnuri de lemn nalte cît și cele de piatră ale Cartaginei. Aruncară în șanț, iearbă, pari, bolovani, care cu roți cu tot ca să-l umplă mai curînd ; înaintea de a fi izbutit, mulțimea cea nenumărată de barbari se mișcă în cîmpie, și se lovi de zidul, ca o mare ieșită peste țermuri,

Apropiară scări de funii, scări drepte și sambnucuri, adică două catarguri de la cari se scoboreau un șir de trestii de marea cari țineau un pod împlătoriu. Scările formau mulțime de linii drepte sprijinite pe zidul și mercenarii, în șir, se sueau cu armele gata. Nu se vedea nici un Cartaginez ; ajunseseră la două treimi din înălțimea zidului. Deschiderile de sus vărsară, ca niște guri de de balaur, foc și fum : năsipul se respîndeă, pătrundeă prin încheeturile platoșelor : păcura aprîndeă straele ; plumbul topit săreă pe căști, făcînd borte în carne ; o ploaie de scîntei stropeă în obraze, — și gropile ochilor goale parcă plîngeau lacrimi mari ca migdalele. Unor bărbați galbeni de untdelemn, le ardeă părul. Alergau nebuni, aprindeau pe alții. Îi înăbușau aruncîndu-le de departe în cap mîntăli muiete în sînge. Unii fără de rani stăteau nemișcați, mai țapeni de cît niște pari, cu gura căscată și cu minile întinse.

Asaltul ținu mai multe zile,— mercenarii gîndeau că vor dovedi prin prisos de putere și de îndrăzneală. *

Une-ori un om suit pe spatele altuia împlintă o țepușă între pietre ; apoi suindu-să pe aceasta, alta și alta ; și apărați de marginea crenelelor mai înalte de cît zidul, încet încet se urcau așa ; dar totdeauna de la o înălțime hotărită, cădeau. Șanțul ieră plin de leșuri ; sub pașii celor vii, se îndeseau rîniți la un loc cu morții. În mațele celor spintecați, în creerii împrăstieți și în bălțile de sînge, trunchiurile arse în foc făceau pete negre ; și brațe și picioare ieșite pe jumătate din grămăzi stăteau în sus, ca niște haragi într'o vie arsă.

Scările nefiind multămitoare, întrebuițară tolenone, — alcătuite di'ntr'o grindă așezată de a curmezișul pe alta, și avînd la

un capăt un coş în patru colţuri în care puteau încăpea cîte trei-zeci de pedestri cu armele lor.

Matho vrea să se suie în cea di'ntăiu, Spendius îl opri.

Mai mulţi oameni se plecară împingînd ; grinda se ridică aproape drept în sus, şi fiind prea încărcată, se încovăea ca o trestie ; se zăreau numai penele de pe coifuri. În sfîrşit, cînd fu la cinci-zeci de coţi în aier, se hlobănă la dreapta şi la stînga de mai multe ori, apoi se plecă ; şi, ca un braţ de uriaş care ar ţinea pe palmă o ceată de pitici, puse pe marginea zidiului coşul plin de oameni. Săriră în mulţime şi se pierdură pe veci.

Toate celelalte tolenone fură iute gata. Dar ar fi trebuit de o sută de ori pe-atîtea că să poată lua ast-feliu oraşul. Le întrebuiţară foarte cu cruzime : arcaşi etioţeni iereau în coşuri ; apoi, după ce-i urcau sus, stăteau ast-feliu şi aruncau săgeţi înveninate. Cele cinci-zeci de tolenone, mai nalte de cit zidiurile, încunjurau Cartagina ca nişte vulturi groznicî ; şi Negrii rideau privind pe cei de pe zidiuri murind în spazme înflorătoare.

Hamilcar trimese pe zidiuri hopliţi, în fie-care deminează le dădea de băut sucii unor buruene care-i apăra de venin.

Într'o sară întunecoasă, puse cei mai buni soldaţi pe gabare, pe scînduri, şi apucînd la dreapta portului, debarcă la Taenia. Apoi înnaintară până la cele di'ntăiu şiruri ale barbarilor, şi, luîndu-i din coastă, îi măcelăriră grozav. Oamenii se coborau noaptea pe frîngii de pe zidii cu făcii aprinse, dădeau foc în lucrările mercenarilor şi iear se urcau înapoi.

Matho se încăpăţină ; fie-ce piedecă îi sporea mîniea ; ajungea la lucruri îngrozitoare şi ciudate. Chiemă pe Salamambo, prin gînd, la o întîlnire ; apoi o aşteptă. Iea nu venea ; i se părû că-l înşală ieară-şi, — şi, de acolo, o urî. Dacă ar fi văzut'o moartă, poate s'ar fi depărtat de cetate. Făcû de două ori mai tari străjile cele mai înnaintate, vîrî furci la poalele zidiului, îngropă curse în pămînt, şi poronci Libienilor să-i aducă o pădure întregă ca să ardă Cartagina, ca pe-o vizunie de vulpi.

Spendius se îndărătneacă și iel. Cătă să nascocească mașini înspăimântătoare și cum nu se mai văzuseră.

Alți barbari, tăbăriți departe pe istm, se mierau de atîta trăganire ; nu ierau mulțamiți. Le dădura voie să dea asalt.

Atunci năvălira cu cuțitele și cu sulitele, și lovira în porți. Dar fiind goi, Cartaginejii îi rîneau cu ușurința și-i măcelăreau ; și mercenarii se veseleau, negreșit pentru că nu mai aveau să împartă prăzile viitoare și cu dinșii. Se întîmplară sfezi și lupte. Apoi, numai aflară hrană în cîmpiea pustietă. Se descurajară. Mulți părăsiră împresurarea. Mulțimea ieră așa de uriașă în cît nici nu se băgă de samă.

Cei mai deștepți cercară să sape mine ; pămîntul sprijinit reu se nărui. Începură aiurea ; Hamilcar gîcea tot deauna locul, punînd urechea la un scut de bronz. Săpă și iel mine sub drumul turnurilor de lemn ; cînd voiră să le apropie, se scufundară, prăbușindu-se în gropi.

În sfîrșit înțeleseră cu toții că nu se putea luă orașul cu puterea, până ce nu vor ridică un zidiu așa de nalt ca și al lui, pentru a putea ast-feliu să se lupte piept la piept ; partea de sus aveau de gînd să o paveze ca să poată purtă mașini. Atunci nu avea să se mai poată împotrivi Cartagina.

Începea a suferi de sete. Apa, care se vindea di'ntru'ntăiu cîte doi chesitahi măsura, ajunsese acuma la un shechel de argint ; carnea și grăul ierau aproape isprăvite ; se temeau de foamete ; unii vorbeau de guri nefolositoare și virau groaza în lume.

De la pieața lui Khamon până la capiștea lui Melkarth ulițele ierau bucșite de morți ; și, fiind pe la sfîrșitul verei, muște mari negre năcăjeau pe luptători. Bătrîni cărău pe rîniți, și oamenii evlavioși făceau îngropări închipuite pentru rudele lor moarte departe în timpul războiului. Chipuri de ceară cu peruci și îmbrăcate se vedeau pe la uși. Se topeau la căldura faciilor de ceară ce ardeau lîngă dîsele ; zugrăveala le curgea pe umere ; cei vii stăteau lîngă chipuri și cîntau jalnice cîntări, iear pe obraz le șuroeau

lăcrimele. Mulțimea alergă în colo și în coace, trupe de oșteni treceau; căpitanii poronceau, și neconțenit auzeau izbiturile berbecilor cari băteau în zidiuri.

Caldură ieră așa de mare și de înădușitoare în cît trupurile se înflau și nu încăpeau în secrie. Le ardeau în mijlocul ogrăzilor. Dar focul, prea la îngust, aprindea clădirile vecine, și lungi limbi de pară, zbuceau de năprasnă din case, cum țisnește sîngele di'ntr'o arteră tăiată. Ast-feliu Moloh ieră stăpînul Cartaginei; împresură zidiurile, se rostogolea în uliți, mîncă până și pe cei morți.

Bărbați cari purtau spre semn de deznădajduire, mântale făcute din petece culesse de prin gunoae, ședeau prin colțurile răs-pintenelor. Făceau gură în potriua Bătrînilor, în contră lui Hamilcar, procoeau norodului ruină desăvîrșită și-l îndemnau să nemicească toate celea și să facă ori-ce fără frică. Cei mai primejdioși ierau cei ce beau măselariu; în furia lor se credeau fieare selbatece, săreau la trecători și-i sfășieau. Șe stringeau în juru-le; uitau de apărarea Cartaginei. Sufetului îi veni în minte de plăti pe alții ca să-i apere politica.

Pentru a ținea în cetate pe zei, legaseră idoli lor cu lanțuri. Puseră zabranicuri negre pe Pataeci și haine aspre de sac în jurul altarelor; cătau să ațițe ambiția Baalilor cîntîndu-le la ureche: „Ai să te lași bătut? Ceialalți îs mai puternici, poate? Să te văd! ajută-ne! Ca să nu zică noroadele: „Unde-s acuma dumnezeii lor?“ Breslele preoților ierau neliniștite. Mai ales preoții zeiței Rabetna se temeau, — aducerea zaimphului la locul lui nu fusese de folos. Stăteau închiși în a treia încăpere, tare ca o cetățue. Numai unul îndrăznea a ieși pri'ntre oameni, preotul cel mare Schahabarim.

Venea la Salammo. Dar ședea tăcut, privind'o cu ochi ne-mișcați, ori vorbea prea mult, și o mustră mai aspru de cît ori cînd.

Pri'ntr'o contrazicere neînțeleasă, nu putea s'o ierte pe față că i-a ascultat poroncile; — Schahabarim gîcise, — și această idee

nestrămutată ațița geloziiile neputinței lui. O învinovăța că iese pricina războiului. Matho, după spusele preotului, împresură Cartagina ca să iese din nou zaimphul ; vărsă batjocuri și blesteme asupra acestui barbar, care vroea să aibă în stăpînire lucruri sfinte. Dar altă ce-vă vroea să zică.

Dar acuma Salamambo nu se mai teme de dînsul. Neliniștile ce o năcăjeau odinioară o lăsaseră. O stăpînea o liniște cîudată. Căutăturile-i, mai puțin rătăcite, străluceau cu flacăra limpede.

În acest timp șerpele Pithon se îmbolnăvise ieară-și ; și, fiind că Salamambo părea că se îndreaptă, bătrîna Taanach se bucură, încredințată că boala stăpînei trecuse la șerpe.

Într'o demineată, îl află în dosul patului de piei de bou, încolăcit, mai rece de cît marmura, și plin de viermi pe cap. La țipetele iesei sosi și Salamambo și-l împinse încoace și încolo cu vîrful sandalului, mierîndu-se de nesimțirea șerpului.

Fata lui Hamilcar nu mai posteă cu ațița evlavie. Petrecea zile întegi sus pe casă, răzimată cu coatele pe grilaj, privind înna-nte. Vîrful zidiurilor tăea pe ceriî zigzacuri neregulate și sulitele străjelor alcătuiau de a lungul lui ca un șir de spice. Salamambo zărea di'ncolo, între turnuri, mișcările barbarilor ; în zilele cînd se odihneau putea vedea ce făceau, cum își dregeau armele, cum își ungeau chicele, ori cum își spălau în marea brațele văpsite în sînge ; corturile stăteau închise, vitele mîncău ; îndepărtare coasele carelor, așezate în jumătate de cerc la poalele muntelui, păreau a fi un iatagan de argint întins pe lîngă munți. Își amintea de vorbele lui Schahabarim. Așteptă pe logodnicu-i, pe Narr Havas. Ar fi vrut, deși'l ură, să vadă pe Matho. Di'ntre toți Cartaginezii poate numai iese ar fi vorbit cu dînsul fără nici o teamă.

Adesea tatăl iese venea în odaie. Se așeză găfiind pe perini și o privea aproape cu iubire, ca și cum ar fi aflat în această privire odihnă de la muncă. O întrebă une-ori despre călătoria iese la tabăra mercenarilor. O cercetă chiar dacă nu cum vă o sfătuisie

cine-vă să facă atare lucruri, și, iea răspundea din cap că nu, atîta de mîndră ieră Salammbo că a mîntuit zaimphul.

Dar sufletul iear o întrebă despre Matho neconținut sub cuvînt că vroea lămuriri ostășești. Nu înțelegea cum întrebuițase iea ceasurile petrecute în cort. În adevăr, Salammbo nu vorbea de Giseon ; căci, vorbele avînd prin iele înseși putere de a lucra, blestemele căci istorisind cui-vă puteau să se prindă de acela ; nu spuneau, căci istorisind cui-vă puteau să se prindă de acela ; nu spuneau că-i venise și gîndul de a omori pe Matho, de teamă să n'o ție de reu că nu și l'a împlinit. Spunea că shalischimul părea furios, că a strigat mult, că apoi a adormit. Salammbo nu spunea mai mult, poate de rușine, ori poate din prea mare nevinovăție ne punînd nici o însemnătate în sărutările oșteanului. Toate acestea, de alt-feliu, îi pluteau în capu-i melancolic, nehotărîte ca amintirea unui vis greu ; și n'ar fi putut să le spuie cum-vă prin vre o vorbă.

Într'o sară pe cînd stăteau ast-feliu unul în fața altuia, Taa-nach înspăimîntată de tot intră. Un bătrîn venise cu un copil, ieră în ogrăzi, și vroea să vadă pe suflet.

Hamilcar îngălbeni, apoi răspuse iute : — „Să se suie l'“

Iddibal intră, fără să cadă la pămînt. Ținea de mîna un baiețel îmbrăcat cu o mantă de piele de țap, și ridicîndu-și gugiul hainei care-i acoperea fața :

— „Ieata-l, stăpîne ! Iea-l !“

Sufetul și robul se duseră într'un colț.

Copilul stătea în mijlocul odăiei, în picioare ; și, o privire mai mult băgătoare de samă de cît minunată, cerceta podul, mobilele, șiragurile de mărgelile aruncate pe învălitorile de porfiră, și se uită la fata măreață plecată spre dînsul.

Ieră poate de zece ani, și nu mai nalt de cît o sabie romană. Păru-i creș umbrea fruntea bulbucată. Ai fi zis că ochii lui căutau întindere. Nările nasului lui subțire se zbăteau tare ; toată făptura-i ieră îmbrăcată în nespusa strălucire a celor meniți a săvîrși mari fapte. După ce a lepădat manta-i prea grea, remase

îmbrăcat într'o piele de rîs legată în jurul mijlocului, și-si răzimą fără frică pe lespezi picioarele-i goale și albe de colb. Dar fără îndoială, pricepî că se vorbea de lucruri însemnate, căci stătea neclintit, c'o mîină la spate, cu bărbiea plecata și cu un deget în gură.

În sfîrșit Hamilcar, pri'ntr'un semn, chemă pe Salamambo și-i zise încet.

— „Îl veî ținea la tine, auzi ! Trebuie ca nime, nici chiar din ai casei, să știe că-i acolo !“

Apoi di'ncolo de ușă, mai întrebă pe Iddibal, dacă ieră bine încredințat că nu i-a văzut nime.

— „Nu !“ zise robul ; „ulitele ierau pustii“.

Razboiul umplea toate provinciile, se temuse să nu pățască ce-vă fiul stăpînu-su. Ne mai știind unde-l ascunde, venise pe lîngă țerm. pe o barcă ; și, de trei zile Iddibal îmblă prin golf, privind întăriturile. În sfîrșit în sara aceasta, părăindu-i deșerte împrejurimile pieței lui Kamon, trecuse ușor și se coborise lîngă arsenal, fiind că intrarea portului nu ieră închisă.

Dar în curînd barbarii așezară, în fața, o plută foarte mare spre a opri pe Cartagineji să nu ieasă cum-vă. Înnălțau din nou turnurile cele de lemn, și, tot o dată, terasa se urcă mereu.

Ne mai putînd stă în legături cu nime, începî o foamete îngrozitoare.

Omoriră toți cîinii, toți catirii, toți asinii, apoi cei cinci-sprezece elefanți pe cari sufletul îi adusese îndarăpt. Leiî din capiștea lui Moloh ierau furioși și slujitorii nu îndrăzneau să se apropie de dînșii. Di'ntr'untăiu îi hrăniră cu rîniții barbarilor ; apoi le aruncară trupuri calde încă ; leiî nu vroiră să le mînînce, și pierjîră cu toții. La amurg, oameni retăceau pe lîngă zidiurile cele vechi, culegeau buruene și flori, le fierbeau în vin, (care ieră mai eften de cît apa). Alții se furișau până la străjile dușmanului și furau hrană din corturi ; barbarii uimiți, une-ori îi lăsau să se întoarcă în oraș. În sfîrșit veni o zi cînd Bătrîniî hotărîră să taie, pentru sine, carii lui Eschmun, dobitoace sfinte ; preuții le îm-

pleteau coamele cu cordele de aur, înseamnău mișcarea soarelui, ideea focului sub cea mai înaltă formă. Carnea tăiată în bucăți de o potrivă o îngropară în dosul altariului. Apoi în toate serile, sub cuvînt de vre o închinăciune. Bătrîni se urcau la capiște, se ospătau în ascuns ; și luau sub haine cîte o bucată pentru copiii lor. În mahălale pustii, departe de zidiuri, locuitorii cei ce-vă mai puțin calici, temîndu-se de ceialaltți, se închideau în case și stăteau gata de apărare.

Pietrele catapultelor și năruiturile făcute pentru trebuințele apărării alcătueau movili în mijlocul ulițelor. Pe neașteptate năvăleau grămăzi de oameni pe drum, și din vîrfurile Acropolei, pojarurile se păreau peteci de porfiră azvîrlite pe terațe, și zmuncite ve vînt.

Cele trei catapulte ale barbarilor nu se mai odihneau. Stricăciunile ce cășunau ierau nespuse ; ast-feliu capul unui om fu aruncat și izbit de frontonul Syssitelor ; în ulița Kinisdo, zdrobiră o femeie care se muncea de facere lovind'o cu-o bucată de marmură, și luă pe copil cu pat cu tot și-l trîntiră în respintea Cinasynului unde se găsi învălitoarea.

Mai supărătoare ierau boambele aruncate de praștiași. Cădeau pe acoperișuri, în grădini și în mijlocul ogrăzilor, în vremea mîncărei pline de jale și serace. Aceste boambe grozave aveau pe dinsele slove săpate cari se tipăreau pe piele ; — și pe trupurile morților ceteai ocări, precum *porcule*, *șacalule*, și une-ori glume :
ține-o ! ori : așa mi s'a căzut.

—
 În acest timp Cartaginezii, chinuiți de sete, năvăliseră la cisterne. Sparseră porțile. O baltă glodoasă ieră pe fund.

Ce că facă? Barbarii ierau nenumărați, și, după ce se vor fi odihnit, aveau negreșit să înceapă din nou lupta.

Poporul dezbătù, în secții, toată noaptea, prin colțurile ulițelor. Unii ziceau că trebuie să trimeată femeile, bolnavii și bătrîni; alții îndemneau să părăsască toți orașul și să se mute de-

parte în vre o colonie. Dar n'aveau corăbii și soarele resări fără să se fi luat vre o hotărîre.

Nu se luptară în ziua aceasta, ierău prea osteniți și uni și alții. Cei ce dormeau semănau a morți.

Atunci Cărtaginejii, gîndind la pricina nenorocirilor lor, își amintiră că nu trimeseseră în Phenicia darul datorit pentru fie-ce an lui Melkarth-Tirieanul ; și-i cuprinse o groază nebună. Zeii mînioși pe republică aveau să-și răzbune.

Îi socoteau de stăpîni cruzi, pe cari'i împăcau prin rugăciuni și-i mitueau prin daruri. Toți erau slabi față cu Moloh sfășietoriul. Vieața, chiar carnea oamenilor, ieră a lui ; — deci, pentru a o apăra de dînsul Cartaginejii obișnuiau a jertfi o parte ca să-i ogoaie mînia. Ardeau copiii în frunte și la ceafă cu fitiluri de lînă ; și acest chip de a îndestulă pe Baal, aducînd mulți bani preoților, aceștia firește îndemnau să-l întrebuinteze fie-care, ca mai ușor și mai blînd.

Dar data aceasta ieră în primejdie chiar Republica. Înse, ori-ce folos trebuind să fie cumpărat prin vre o pierdere oare-care, și ori ce înțelegere regulîndu-se după nevoea celui slab și după cererea celui mai tare, nu putea fi durere prea mare pe care să nu o ceară zeul, care se desfătă cu cele mai crîncene și în mîna căruia ierău acuma. Trebuea prin urmare să-l mulțamească deplin. Pildele dovedeau că prin asemenea mijloc sileau boala și nenorocirea să se depărteze. Apoi credeau că o jertfă prin ardere ieră să curețe Cartagina. Selbătăcia norodului simțea di'nainte plăcere. Apoi copiii ieră să fie aleși numai din familiile cele mari.

Bătrînit se adunară. Sfatul ținu îndelung. Hannon venise și iel. Ne putînd șede, se culcă lîngă ușă, pe jumătate ascuns în țarțamurile tapeteriei ; și cînd preotul lui Moloh întrebă de se învoiesc a-și dă copiii, glasul lui de năprasnă resună în întunerec ca ragetul unui demon în fundul unei peșteri. Îi părău reu, zicea iel, că nu are de dat copil din sîngele său ; și privea pe Hamilcar, care-i stătea în față la celălalt capăt al salei. Sufetul se turbură

așă de tare de privirea lui Hannon în cît plecă ochii. Toți primiră făcînd semn din cap, unul după altul ; și, după regulă, iel trebui să răspundă preotului : „Da, așă să fie.“ Atunci bătrînii hotărîră jertfa pri'ntr'un încunjur obișnuit, — fiind că sînt lucruri mai grele de zis de cît de făcut

Hotărîrea, fu îndată cunoscută în Cartagina ; bocete resunară. Anzeai pretutindene femeii țipînd ; soții le mîngîteau ori le ocăreau, muștrîndu-le.

Dar trei ceasuri după acestea, se împrăștiă o nouătate mai neașteptată : sufletul găsisse izvoare la poalele țermului celui înalt. Alergară acolo. Gropl săpate în năsip aretau apă ; și unii culcați pe pîntece beau.

Hamilcar singur nu știea dacă zeii îi dăduseră acest sfat ori dacă ținuse minte fără să-și dea sama o descoperire ce-i făcuse o dinioară tată-su ; despărțindu-se de Bătrînii, se coborise pe mal, și cu robii săi începuse a scormoni prundișul.

Dădă straiie, încălțăminte și vin. Împărți tot grîul ce-i mai rămăsese. Primi mulțimea în palatul său, îi deschise bucătariile, magaziiile și toate odăile, afară de cea în care ședeă Salamambo. Se vesti că sosesc șese mii de mercenari Gali, și că regele Macedoniei trimete soldați.

Dar a doua zi, izvoarele scăzură ; în sara a treia, secaseră de tot. Atunci hotărîrea Bătrînilor începă din nou a fi amintită, și preții lui Moloh începă pregătirile,

Oamenii în mante negre intrau prin case. Mulți fugeau de a casă sub cuvînt că au ce-vă trebuiață ori spuneau că merg să cumpere vre o bunătate ; preții lui Moloh veneau și luau copiii ; Alții, bezmeteci, îi dădeau iei înși-și. Apoi îi duceau în capîștea zeiței Tanit, unde preutesele aveau grijă să-i hrănească și să-i desfăteze până la ziua hotărîtă.

Întrară la Hamilcar pe neașteptate, și aflîndu-l în grădină.

— „Barca ! venim pentru lucrul știut... băietul tău !“ Spuseră că niște oameni l'au întîlnit într'o sară din luna trecută în mijlocul Mappalelor întovărășit de un bătrîn.

De o dată se înnăbuși. Dar înțelegînd că ar fi de prisos orice tăgadă, Hamilcar se plecă; îi vîrî în casa de negoț. Robi car alergaseră la un semn păzeau prin împrejurimi.

Întră în odaiea fete-sa cu mintea buimăcită. Apucă pe Hannibal c'o mină, rupse un șiret gros de la o haină, îi legă cu dînsul picioarele, mînele și-i făcù di'ntr'un capat căluș și apoi ascunse copilul sub patul cel de piei de bou, scoborînd în jos o draperie mare,

Apoi se primblă la dreapta și la stînga; ridică mînele, se învîrtea, își mușcă buzele. Statù cu privirea ațintită și gifuînd parcă în luptă cu moartea.

Dar bătù de trei ori din palme. Giddenem se aretă.

— „Ascultă!“ zise Hamilcar, „mergi de iewa di'ntre robi un băiat de opt ori nouă ani cu părul negru și creț, cu fruntea bulbucată! Adă-l! iute!“

În curînd se înturnă Giddenem, aducînd un copil.

Ieră un biet băiat, slab și îmflat tot o dată; pielea lui părea cenușie ca și peteca puturoasă atîrnată în jurul șelelor lui; ținea capul îndesat între umeri, și cu dosul mînei își frecă ochii, plini de muște.

Cum aveau să-l iewe drept Hannibal! și nu mai ieră cînd să aleagă altul! Hamilcar privea pe Giddenem; îi venea să-l zugrume.

— „Du-te!“ strigă iewel; maî marele robilor fugi.

Deci nenorocirea de care se temea de atîta vreme, sosise, cîta silindu-se din răsputeri, dacă nu ieră vre un chip altul de scăpat.

Abdalonim, pe neașteptate, vorbi di'ncolò de ușă. Il chemau pe suflet. Slugile lui Moloh pierdeau rebdarea.

Hamilcar se stăpîni de nu țipă, i se părù că-l arde un fier roș; apoi începù a îmblă prin odaie ca un iewșit din fire. Pe urmă căzù, fără putere, lîngă balustradă, și cu cotele rîzemate pe genunchi își strîngea tîmplele cu pumnii.

În vasul de porfir mai ieră o leacă de apă curată pentru ca să se spele Salamambo. Cu toată neplăcerea și trufiea sa, sufletul vîrî acolò pe copil, începù a-l spală și a-l curăți cu strigile și cu lut

roș. Luă din săltarele de pe lângă zidii două pătrate de porfira, îi puse unul pe spate și altul pe piept, le prinse peste umere cu broșe de diamante. Îi turnă parfum pe cap; îi puse la gît mărgelile de electrum, și'n picioare îi puse sandale cu calcăile de mărgăritare. — sandlii fete-sa! Dar turbă de rușine și de minie; Salamumbo, care se silea să-i ajute, ieră atât de galbană ca și dînsul. Băiatul zîmbea, orbit de atîta strălucire, și chiar, prinzînd la curaj, începea a bate din palme și a sări cînd Hamilear îl luă.

Îl ținea de mîna, tare, parcă se temea să nu-l scape; și copilul plîngea de durere, dar alergă după dînsul.

În dreptul ergastulei, sub un curmal, auzi un țipet jalnic și rugătoriu. Strigă: „Stăpîne! oh! Stăpîne!“

Hamilear se întoarse, și văzînd lângă dînsul un om uricios, unul din acei nenorociți cari trăeau la întîmplare în casa sufletului.

— „Ce vrei?“ zise sufletul.

Robul, tremurînd groznic, bîlbîi:

— „Îs tată-su!“

Hamilear mergea înainte; robul se ținea în urma, cu spatelul încovăiate, plecat, întinzînd capul. Fața-i ieră schimosită de-o spaimă nespusă, și oftările ce le stăpînea de abiea, îl înnecau, atîta vroea de mult să-l întrebe și să strige: „Milă!“

În sfîrșit îndrăzni a atinge pe suflet cu degetul, la cof, încetîșor.

— „Îl duci pentru“... Nu putu sfîrși, și Hamilear se opri, uitînd de această durere.

Nu gîndise nici o dată — așa de mare ieră prăpăstia ce-i desparte, — că poate fi ce-vă asemănătoriu la dînșii amîndoi. Chiar acest fapt îi părî un felu de ocară și încălcare asupra privilegiilor sale. Răspunse cu o privire rece și mai grea pe cît secură calaului; robul leșinînd căzî în colb, la picioarele stăpînului. Hamilear trecu peste dînsul.

Cei trei oameni în haine negre îl așteptau în sala cea mare, în picioare lângă discul cel de piatră. Îndată își sfășie hainele și se izbi zvîrcolindu-se pe lespezi și scoțînd țipete ascuțite.

— „Ah ! sermane micuț Hannibal ! oh ! fiul meu ! mîngîierea mea ! nădejdea mea ! vieța mea ! Ucideți-mă și pe mine ! luați-mă ! Nenorocit ce sînt, nenorocit !“ Își zgîriea obrazul cu unghiile, își zmulgea părul și urlă ca bocitoarele de la îngropări. „Dar luați-l ! sufăr prea mult ! duceți-vă ! omoriți-mă ca și pe dînsul.“ Slujitorii lui Moloh se mierau că marele Hamilear putea fi așa de slab de inimă. Mai că le ieră milă.

Se auzi un zgomot de picioare goale și un horecîit zbuciumat, semănătoriu cu resuflul unei fieare selbatece, cînd aleargă ; și pe pragul galeriei a treia, între ușorii de fildes, se văzu un bărbat, galbăn, înspăimîntătoriu, cu brațele deschise ; strigă :

— „Copilul meu !“

Hamilear, se aruncă asupra robului ; și ținîndu-î gura cu mîna, strigă și mai tare :

— „Acesta-î bătrînul care l'a crescut ! îi zice copilul meu ! are să nebunească ! destul ! destul.“ Și alungînd pe cei trei preuți și pe jertfa lor, ieși cu dînsii, închise apoi ușa c'o izbitură puternică de picior.

Hamilear ascultă cîte-vă minute, temîndu-se că se vor înturna. Gîndi să se mîntue de rob ca să fie încredințat că nu va descoperi taina ; dar primejdia nu trecuse încă de tot ; și această moarte, dacă s'ar fi mîniat zeii, putea să se întoarcă în potriiva fiului lui. Atunci schimbîndu-și părerea, îi trimase prin Taanah cele mai bune bucate din cuhnă : un picior de țap, bob și rodii păstrate. Robul, care nu mîncase de mult, năvăli la dînsule ; lacrimile-î cădeau în talere.

Hamilear venind în odaia fete-sa dezlegă frînghiile lui Hannibal. Copilul, scos din rebdare, îl mușcă de mîna de dădă sîngele. Iel îl împinse dezmierdîndu-l.

Ca să-l facă să stea liniștit, Sulammbo cercă să-l sparie cu Lamia, o zmăoaică din Cyrena.

— „Unde-î ?“ întrebă iel.

Îi spuseră că au să vie niște hoți să-l iee și să-l pună la la închisoare. Hannibal făcù : — „Să vie, îi omor !“

Hamilcar îi spuse atunci adevărul cel îngrozitoriu. Dar iel se infuriè asupra tătani-su, aretînd că putea să nemicească tot poporul, o dată ce ieră stăpînul Cartaginei.

În sfîrșit obosit de silinți și de mînie, adormi furios. Vorbea visînd, cu spatele rîzemat de-o perină; cîpu-i cădea ce-và pe spate, și brațu-i micuț, depărtat de trup, stătea drept, poronci-toriu.

Cînd se întunecă, Hamilcar îl luă încetișor și se coborî fără lumină pe scara galeriilor. Trecînd prin casa de negoț, luă strafide și un vas cu apă curată; copilul se trezi înaintea statuei lui Aletes, în pivnița cu pietrele scumpe; și zimbea, — ca și celălalt, — în brațele tătini-su, la lumina pietrelor ce-l încunjurau.

Hamilcar știea bine că nu puteau să-l iea. Ieră un loc unde nu se putea străbate, stătea în legătură cu țermul prin un drum boltit necunoscut de alții, și aruncîndu-și ochii împrejur sîrbi o adiere de aier. Apoi puse copilul pe un scunaș, lîngă pavezele de aur.

Nime, acuma, nu-l vedea; nu mai avea nici o grijă; se liniști. Ca o mamă care-și află copilu-i întaiu născut după ce-l prăpădise, se răpezi la fiu-su; îl strinse la piept, ridea și plîngea, îl dezmierdă cu numele cele mai gingașe, îl sărută; Hannibal, spăimîntat de atare dragoste selbatecă, tăcea.

Hamilcar se urcă înapoi fără zgomot, pipăind zidiul; și ajunsese în sala cea mare, în care lumina lunii străbătea prin bortele bolței; în mijloc, robul, ghiftuit, dormea culcat întins pe paveaua de marmură. Îl privi și simți un felu de milă. Cu vîrful coturnului, în vîrf un tapet sub cap. Apoi ridică ochii și privi pe Tانيت, a cărei secere îngustă lucea pe ceriu, și se simți mai tare de cît Baalii și plin de despreț pentru dînșii.

Pregătirile jertfei se începuseră.

Răsipiră în templul lui Moloh un părete pentru ca să scoată pe acolò zeul de bronz, fără a se atinge de cenușele de pe altariu, Apoi, cum se ivi soarele, slujitorii îl împinseră spre pieța lui Khamon.

Mergea Moloh de-a'ndăretele pe suluri ; umerile lui ierau mai sus de cât zidiurile ; cum îl vedeau de departe, Cartaginejii fugeau iute, căci nu aveau voie să-l privească nepedepsiți de cât în timpul mîniei lui.

Un miros de arome se împrăștië pe uliți. Toate templele se deschiseră de o dată ; ieșeau di'ntr'însele chivote puse pe care ori pe pâtaști duse de preoți. La colțurile lor filfiau mănunchi mari de pene, și din vîrfurile lor ascuțite ieșeau raze, sfîrșite în boambe de cristal, de aur, de argint ori de aramă.

Baalimii hananeeni, formați din Baal cel mare, se întorceau cătră izvorul lor, ca să se umilească înaintea puterii lui și să se nemicească în strălucirea-i.

Cortul lui Melkart, din porfiră subțire, adăpostea o flacără de păcură ; pe al lui Khamon, coloare de iacint, se înălță un phallus de fildes, încunjurat cu un cerc de pietre scumpe ; între perdelele lui Eshmun albastre ca eterul, un șerpe python adormit stătea încolăcit în formă de cerc ; și zeii Pataeci, ținuți în brațe de preuții lor, păreau niște prunci mari îmfașeți, ale căror picioare se atingeau de pămînt.

Apoi veneau toate formele mai neînsemnate ale zeităței : Baal-Samin al întinderilor cerești ; Baal Peor, zeul munților sfinți ; Baal Zebub, zeul desfrînării, și apoi zeii țărilor vecine și ai neamurilor înrudite : Iarnal al Lybiei, Adramelech al Chaldeei, Kijun al Sîrienilor ; Derceto, subformă de fecioară, se tiră pe aripioarele-i de înnotat, și trupul lui Tammuz îl aduceau pe un catafalce între luminări și chiel. Apoi pentru a supune soarelui pre regii țării cerurilor și pentru a opri ca înriurile lor să nu lupte cu a lui, hlobanau în vîrf de prăjină lungi stele de metal felurit zugrăvite ; și ierau toate de la negrul Nebo, geniul lui Mercuriu, până la uriciosul Rahab, constelația Crocodilului. Pe Abaddiri, pietre căzute din lună, le îmvrteau în praștii din fire de argint ; pînicele, închipuind sexul femeilor, le purtau în panerașe preuții Ceresei : alții aduceau fetișii lor ; talismanele, idolii uitați se aretară la lume ; chiar luaseră de la corăbii semnele lor tainice, ca și cînd Cartagina

toată ar fi vrut să-și acufunde gîndul la moarte și la desnădăjduire.

Înaintea fie-cărui cort, un bărbat ținea pe cap un vas larg în care ardea tămîie. Nouri pluteau ici colea, și se vedea în acest fum gros, perdelele, atîrnătoarele, cusăturile corturilor sfinte. Toate înaintau încet din pricina greutății lor prea mari. Osiile carelor se așinau une ori pe ulițe; atunci credincioșii folosindu-se de prilej își atingeau de Baalimi straiile, pe cari le păstrau apoi ca lucruri sfinte.

Statuea de bronz înaintă spre pieța lui Khamon. Bogății, purtînd bastoane cu mînerile de zmaragd, porniră din fundul Megarei; Bătrînii, cu diademe pe cap, se adunaseră în Kinisdo; și mai marii peste venituri, cîrmuitorii provinciilor, neguțitorii, soldații, mărinarii și mulțimea celor ce țerau întrebunțați la îngropări toți cu semnele breslei, se îndreptau spre chivotele ce se coborau de pe Acropolă, între preuți.

În cinstea lui Moloh, se împodăbisera cu juvaeriurile cele mai strălucite. Diamante scînteau pe straiile negre, — și nemica nu țera mai jalnic de cît asta mulțime tăcută a cărei cercei băteau în obraji galbeni, ale cărei mitre de aur stringeau franți încrețite de o desnădăjduire grozavă.

În sfîrșit Baal ajunse drept în mijlocul pieței. Preoții lui, așezară cu niște gratii o îngrăditură pentru a opri mulțimea, și reii remaseră lîngă picioarele zeului, în prejurul lui.

Preuții lui Khamon, în mantii de lînă galbană-roșie, se înșirară în fața templului lor, sub stîlpul porticului; al lui Eschmun, în mantii de in, cu mărgelile de capete de cucupha și cu tiare ascuțite, se înșirară pe treptele Acropolei; preoții lui Melkarth, cu tunici viorii, se așezară la răsărit; preoții Abaddirilor, strînși în fașii de stofe frigiene, se așezară la apus; și la amieză, împreună cu necromanții tatuati peste tot, puseră pe urlătorii îmbrăcați în mantii din petece, pe slujitorii Pataecilor și pe Ydonimii cari spre a cunoaște viitorul luan în gură un ciolan de mort. Preuții zeiței Ceres, în mantii albastre, se opriseră, sfioși, în u-

lița Satkeb, și cântau încet un thesmophorion în dialectul megarian.

Din când în când, soseau șiruri de bărbați goi de tot, cu brațele întinse și ținându-se de un-ere unii cu alții. Scoteau, din adâncimile pieptului, strigăte răgușite și cari păreau a ieși din vre o peșteră; ochii lor, țintiți la uriașul Moloh, scînteau în pulberea ce se înălțase, și toți acești bărbați își legănav regulat tot trupul, toți o dată, ca zguduiți de o singură mișcare, ierau atît de furioși în cît, pentru a-î liniști, slujitorii zeului, îi culcau la pămînt pe pîntece, lovindu-i cu bățul, și apoi îi puseră cu fața lipită de gratiile de bronz.

Atunci din fundul pieței înaintă un om cu mantie albă. Străbătî cu greu prin mulțime și se cunoscî că ieră un preot al zeiței Tanit, — preutul cel mare Schahabarim. Se auziră hui-dueli, căci în această zi domnea tiranie principiul barbătesc, în cît nici nu se luase în sama că lipseau preuții zeiței. Dar mierarea cresecî cîud îl văzură deschizînd în gratii una diu ușele menite pentru cei cari aveau să aducă jertfe. Preuții lui Moloh credeau că vine să ocărească pe zeu; și făcînd semne mari cătau să-l alunge. Hrăniți din cărnurile jertfelor, îmbrăcați în porfiră ca niște regi și purtînd coronî cu trei rînduri, batjocoreau pe acest famen galbăn și slăbit de chinuri, și risete de mînie le zbuciumă pe piepturi barbile negre întinse la soare.

Schahabarim, fără să răspundă, tot înaintă și trecînd a-junse până sub picioarele idolului uriaș, apoi îl atinse în doue părți întinzînd mînele, așa iera regula închinăciunei celei mai adînci. De mult îl chinua Rabbeta; și din desnădăjduire, ori poate neaflînd alt zeu care să-î îndestuleze în totul gîndul, se hotărî în sfîrșit pentru acesta.

Mulțimea spăimîntată de asemenea lepădare murmură. Simțea rumpîndu-se cea de pe urma legătură cu o zeităte milostivă.

Dar Schahabarim, din pricina scopirei nu putea luă parte între închinătorii lui Baal. Bărbații cu mantale roșe îl scoaseră din îngrăditură; iel cînd se văzî afară îmblă pe lîngă toate colegiile

de preoți și, preut, de acuma fără zeu, se pierdù în mulțime, care se ferea de dînsul.

În vremea aceasta un foc de aloes, de chedru și de dafin ardea sub idolul uriaș. Aripele-î lungi își afundau vîrfurile în fiacără; unsoarele cu cari-î frecaseră curgeau ca o sudoare pe trupu-î de bronz. În jurul lespezei rotunde pe care-și răsămă picioarele, copiii, acoperiți cu zabranicuri negre, formau un cerc nemișcat; și brațele peste măsură de lungi își plecau palmele până la dînsii, ca pentru a apucă asemenea cunună și a o urcă în ceriù.

Bogații, Bătrînii, femeile, toată mulțimea se grămădea îndăretul preuților și pe terațele caselor. Stelele mari vâpsite nu se mai învîrteau; chivotele stăteau jos; și fumul cădelniților se urcă drept în sus, ca niște copaci uriași ce întindeau în avaiul ceriului crengi albăstrii.

Mulți leșinară; alții stăteau împietriți în extazul ior. O teamă nemărgenită apăsă piepturile. Cele din urmă zgomote se stinseseră unul cîte unul, — și poporul Cartaginei gîfuea, pierdut în așteptarea groazei.

În sfîrșit preutul cel mare al lui Moloh vîrî mîna sub vălurile copiilor, și le zmusi din frunte cîte-o șuvită de păr pe care o azvîrli în foc. Atunci bărbații îmbrăcați cu roș începură cîntul sfînt.

— „Închinare ție, soare! împărate al celor două lumi, ziditoriule care te născuși singur pe tine, tată și mamă, tată și fiu, zeu și zeiță, zeiță și zeu!“ Și glasul lor se pierdù în izbucnirea tuturor instrumentelor sunînd la olaltă, ca să astupe țipetele jertfelor. Scheminithurile cu cîte opt strune, kinnorurile cu cîte zece, și nebalurile, cu cîte două-spre-zece, scrișneau, șuerau, tunau. Burduve foarte mari cu multe țevii pe dînsese floscăeau ascuțit; dobele bătute din putere, resunau iute și înnădușit! și cu toată furia trîmbițelor, salsarimele plioscăeau ca niște aripi de lăcustă.

Slujitorii zeului, deschiseră c'un cărlig lung, cele șapte încăperi așezate una peste alta în trupul lui Baal. În cea mai de sus puseră făină; în a două, o păreche de turturele; în a treia, o momiță; în

a patra, un berbec ; în a cincea, o oaie ; și, neavînd bou, în a șesea aruncară o piele dubită luată din altariu. A șaptea stătea deschisă.

Înainte de a începe ce-vă, trebuia să cerce brațele zeului. Lanțuri subțiri plecau de la degete-î, mergeau la umere și se coboreau pe la spate, unde niște oameni, trăgîndu-le în jos, ridicau palmele deschise până'n dreptul coatelor, și apoi apropiindu-se ajungeau la pîntece ; se mișcă mai de multe ori, încetișor. Apoi instrumentele tăcură. Focul forăea.

Preuții lui Moloh se primblau pe lespedea cea mare, cerce-tînd mulțimea cu ochii.

Trebuia o jertfă de bună voie pe care o socoteau că aducea pe celelalte. Dar nime, până atunci, nu se vedea, și cele șapte căi ce mergeau de la rohatce până la uriașul de bronz ierau cu desăvîrșire deșerte. Atunci, ca să încurajeze poporul, preuții scoaseră de la brîe niște sule și-și sfășieară obrazele. Aduseră în îngrăditură pe cei culcați afară lîngă gratii. Le aruncară o legătură de fierării îngrozitoare fie-care 'și alese chinul. Își vîrau țepuși între țite ; își spintecau obraji ; își puseră cununii de spini pe cap ; apoi prinzîndu-se cu mînele, și, încunjurînd copiii formară alt cerc mai mare care se stringea și se mărea. Ajungeau până la balustradă, se dădeau îndăret și apoi începeau din nou, trăgînd spre dîșii mulțimea prin ameteala acestei mișcări plină de sînge și de țipete.

Puțin cîte puțin, oameni intrară până la capătul aleelor ; azvîrleau în foc mărgele, vase de aur, cupe, făclii, toate bogățiile ; darurile ierau din ce în ce mai multe și mai bogate. În sfîrșit un om ce șovăea, un om galbăn și îngrozitoru de frică, veni împingînd un copil ; apoi se văzù în mînele idolului ce-vă negru ; îl azvîrlî în deschiderea întunecoasă. Preuții se plecară pe marginea lespezii celei mari, — și un cîntec nou resună, lăudînd bucuriile morței și nașterile din nou ale veșniciei.

Pe copiii îi ridică încetișor, și fiind că fumul înălțîndu-se făcea vîrtejuri, pareă că se duc înghițiți într'un nor. Nici unul nu se mișcă. Ierau legați de picioare și de mîni, și învalitoarea cea neagră nu-i lăsă să vadă nemică.

Hamilear, cu mantă roșă ca preuții lui Moloh, stătea lângă Baal, în picioare aproape de degetul cel mare de la piciorul drept. Când aduseră pe al patru-spre-zecelea copil, toți putură vedea pe Sufet făcînd o mișcare plină de groază. Dar în curînd, se linișți, își încrucișă brațele pe piept și privea la pămînt. De ceea parte de statuie, preutul cel mare stătea nemișcat ca și dînsul. Plecînd capul pe care avea o mitră asirică, privea pe piept la tablă de aur bătută cu pietre scumpe prorocitoare, și în cari para oglinzindu-se scotea feliu de feliu de fețe. Se îngalbenea, pierdut. Hamilear plecă fruntea; și ierau amîndoi așa de aproape de rug în cît poalele mantalelor lor mișcîndu-se îl atingeau.

Brațele de bronz împlau mai iute. Nu se mai opreau. De cîte ori puneau un copil, preuții lui Moloh întindeau asupra-i mînele, ca să-l încarce cu păcatele poporului, strigînd : „Nu-s oameni, ci boi!“ și mulțimea di'nprejur repeta : „Boi ! boi !“ Credincioșii răcneau : „Doamne ! minîncă !“ și preuții Prozerpinei, de frică se supuneau și murmurau rugăciunea eleuziacă ! „Varsă ploaie ! naște !“

Jertfele numai ce ajungeau la marginele deschiderei și pieureau ca o picătură de apă pe o tablă înfierbîntată roșă, și un fum alb se urcă din culoarea stacojie.

Pofta zeului nu se liniștea. Tot cerea. Ca să-i dea mai mult îi grămădeau pe palme cîți-va legîndu-i cu'n laț gros. Credincioșii la început vroeau să-i numere ca să vadă de-s de o potrivă la număr cu zilele anului solar; dar mai puseră, și ieră cu neputință să-i vadă lămurit în mișcarea ametoare a brațelor celor înspăimîntătoare. Ținū mult, nespūs de mult, până sara. Apoi părății din lăuntru se mai întunecară. Zîriră cărnuri arzînd. Unora li părū că deosebesc păr, mădulări, trupuri întregi.

Înseră; nourī se adunară deasupra lui Baal. Rugul, acuma fără pară, iera un vrv de jaratec până la genunchele lui; roșit cu totul ca un uriaș minjit de sînge, cînd da capul pe spate, parea că sovăește de beție.

Cu cît se grăbeau mai mult preuții, cu atîta poporul ieșea

mai tare din simțiri ; numărul jertfelor scădea, unii strigau să-1 lese, alții că mai trebuie. Ai fi zis că zidiurile încărcate cu lume se năruiau la urletele de spaimă și de voluptate mistică. Apoi sorisă credincioșii prin alee, tîrînd după dînșii copii ce se agățau să nu-1 ducă ; tei îi bateu și-1 dădeau pe mîna oamenilor roși. Cîntăreții oboșiți une-ori se opreau ; atunci auzeai țipetele mumelor și sfiriitul grăsimii ce cădea pe cărbuni. Băutorii de măsela-riu, mergeau ca dobitoacele, învîrtindu-se în jurul uriașului și mugind ca tigrii ; Ydonimii proceau, Devotații cîntau cu buzele spintecate ; se rumpeseră grațiile, toți vroeau să aibă parte din jertfă ; —și tații ai căror copii muriseră odinioară, aruncau în foc chipurile lor, jucăriile, osemintele păstrate. Unii avînd cuțite năvăleau la alții. Se omoreau. Slujitorii luară cu lopeți de bronz de pe margina lespezei cenușa căzută ; și o azvîrleau în văzduh, pentru ca jertfa să se împrăstie asupra orașului întreg și până la stele.

Zgomotul cel mare și lumina aduseseră pe Barbari lîngă zidiuri ; acățîndu-se pe remășițele helepolei ca să vadă mai bine, priveau uimiți de groază.

trad. de J. N.
